

Wojna polsko-rosyjska 1609-1618 (wojna moskiewska) – starcie pomiędzy I Rzeczpospolitą a Carstwem Rosyjskim w latach 1609-1618.

Data	1609-1618
Wynik	Rozejm w Dywilinie
Terytorium	Europa Wschodnia
<i>Strony konfliktu</i>	
Cesarstwo Rosyjskie 	I Rzeczpospolita
<i>Dowódcy</i>	
Dymitr Szujski Wasyl IV Szujski	Hetman Stanisław Żółkiewski Kłuszyn - zwycięstwo Hetman Wielki Litewski Jan Karol Chodkiewicz Mury Moskwy - klęska

Car Wasyl IV Szujski pamiętający niedawne dymitriady i obawiający się kolejnej polskiej interwencji w sprawę Rosji zawarł 28 lutego 1609 w Wyborgu wymierzony w Rzeczpospolitą *sojusz ze Szwecją*. W myśl jego postanowień Karol IX Waza miał oddać w ręce rosyjskie twierdze w Inflantach, odbite w czasie wojny polsko-szwedzkiej 1600-1611. Korpusy szwedzkie Edwarda Horna i Jacoba Pontussona de la Gardie połączyły się z wojskami rosyjskimi. W kwietniu do Nowogrodu Wielkiego przybyło *15000 żołnierzy szwedzkich i najemników z Francji, Szkocji, Niemiec i Anglii*. Skopin-Szujski na czele 27-tysięcznego zgrupowania *wojsk szwedzko-rosyjskich* podjął próbę zniesienia polskiej blokady Moskwy. 23 lipca 1609 rozbił wojska Aleksandra Zborowskiego pod Twerem, zmuszony został jednak w wyniku buntu nieopłacanych żołnierzy cudzoziemskich do zaniechania planów ataku na oblegających Moskwę Polaków.

W odpowiedzi na to Zygmunt III Waza ruszył na Smoleńsk, którego oblężenie rozpoczęło się we wrześniu 1609. Rozpoczęła się tym samym regularna wojna polsko-rosyjska. Jedną z najsilniej bronionych twierdz państwa moskiewskiego obległy *wojska polsko-litewskie* pod dowództwem kanclerza wielkiego litewskiego Lwa Sapiehy. Stałe parcie wojsk rosyjsko-szwedzkich, które w styczniu 1610 zniosły oblężenie Moskwy przez wojska Dymitra II, zmusiło stronników tuszyńskich do szukania porozumienia z królem Polski.

14 lutego 1610 w obozie Zygmunta III pod Smoleńskim stanął patriarcha moskiewski Filaret, który w imieniu obozu tuszyńskiego zawarł układ o powołaniu królewicza Władysława Wazy na tron carski w zamian za zagwarantowanie wolności wyznania religii prawosławnej.

Wasył wysłał przeciwko wojskom polsko-litewskim armię swojego brata Dymitra Szujskiego *połączoną z najemnymi oddziałami szwedzkimi* (35 tys. wojsk). Zgrupowanie wojsk polsko-litewskich dowodzone przez hetmana polnego koronnego Stanisława Żółkiewskiego w sile ok. 7 tys. jazdy, wspieranej przez 200 piechurów odniosło walne zwycięstwo 4 lipca 1610 pod Kłuszynem. Na wieść o tej klęsce wojsk rosyjskich wojskom Żółkiewskiego poddawały się kolejne miasta i twierdze moskiewskie. 27 lipca bojarzy w Moskwie złożyli z tronu Wasyla IV, przejmując tymczasowo władzę jako tzw. siemibojarzcina.

27 sierpnia Stanisław Żółkiewski bez konsultacji z Zygmuntem III doprowadził do podpisania ugody z bojarami. Ci w zamian za polską pomoc w usunięciu Dymitra II i oddanie ziem pogranicznych odbitych przez wojska Rzeczypospolitej zgodzili się uznać królewicza Władysława carem, z przyjęciem zastrzeżenia, że jego koronacja miała odbyć się według obrządku prawosławnego. Nowy władca miał też zagwarantować nienaruszalność przywilejów stanów państwa moskiewskiego.

Wasył wraz ze swoimi braćmi: Dymitrem i Iwanem Szujskim oraz patriarchą Moskwy Filaretem zostali aresztowani. 9 października na prośbę bojarów chorągwie polskie wkroczyły na Kreml moskiewski. Mennica moskiewska rozpoczęła bicie srebrnych kopiejek z imieniem nowego cara Władysława Zyguntowicza. W tym samym czasie Dymitr II wraz z Maryną wycofał się do Kaługi. Został opuszczony przez oddziały polskie Jana Piotra Sapiehy, które zgodziły się przejść na stronę królewską w zamian za opłacenie żołdu. W grudniu zamordowano Dymitra II.

Sytuację komplikowało dodatkowo niezdecydowanie Zygmunta III, który chciał samodzielnie objąć tron moskiewski bez żadnych warunków wstępnych, do czego w żaden sposób nie chcieli dopuścić bojarzy. 13 czerwca 1611 po krwawym szturmie w ręce Zygmunta wpadł Smoleńsk. Szwedzi wykorzystali ten moment, by wysunąć do tronu carskiego własnego kandydata w osobie Karola Filipa Sudermańskiego. Stały napór wojsk szwedzkich na północy spowodował poruszenie ludności państwa moskiewskiego.

W Niżnym Nowogrodzie w 1611 wybuchło antypolskie powstanie, prowadzone przez kupca Minina. Sformowano armię powstańczą na czele której stanął książę Dymitr Pożarski, której zadaniem było usunięcie polskiej załogi z Moskwy. Rozpoczęła się blokada stolicy Rosji. Dwukrotnie ponawiana bez powodzenia odsiecz wojsk hetmana wielkiego litewskiego Jana Karola Chodkiewicza, doprowadziła w końcu do kapitulacji polskiej załogi Kremla moskiewskiego *7 listopada 1612*.

W 1613 Sobór Ziemski w Moskwie wybrał na nowego cara Michała Romanowa, który dał początek Dynastii Romanowów.

W wyniku decyzji Zygmunta III Wazowie utracili szansę przejęcia kontroli nad tronem w Moskwie. Późniejsze wyprawy hetmana Jana Karola Chodkiewicza z lat 1617-1618 nie zakończyły się sukcesem. Sytuacja została unormowana na najbliższe 14 lat (do czasu wojny smoleńskiej) na mocy rozejmu w Dywilinie z 11 grudnia 1618, w myśl postanowień którego I Rzeczpospolita odzyskała Ziemię Czernihowską, Ziemię Siewierską i Ziemię Smoleńską.

W Rosji rocznica wypędzenia polskiej załogi z Kremla 7 listopada 1612 jest od 2005 roku obchodzona jako święto narodowe pod nazwą Dzień Jedności Narodowej (świętowane nie wiedzieć czemu 4 listopada).

Kuźma Minin i Dymitr Pożarski

Strzelcy moskiewscy (ros. стрельцы, стрелецкое войско) to rosyjska formacja wojskowa, działająca od początku XVI wieku do XVIII wieku. Była to piechota gwardyjska wyposażona w broń palną.

Strzelcy posiadali także jednolite umundurowanie, wyszkolenie i uzbrojenie, na które składały się: początkowo arkebuzy, później piszczaly (ros. Пищаль), berdysze, szable, w XVII wieku dodatkowo w piki i szpady wzorem pikinierów. Jeśli chodzi o uzbrojenie ochronne wszyscy strzelcy nosili tzw. żelazne czapki, czyli szłomy. Strzelcy pierwszoliniowi, którzy w późniejszym okresie walczyli z pikami, dodatkowo posiadali kolczugi lub napierśniki. Niektórzy strzelcy, oficerowie, posiadali partyzany. Dodatkowo strzelcy posiadali bandolierę (берендейка) przewieszoną przez lewe ramię, na którym znajdował się m.in. róg z prochem.

Pod koniec XVI wieku było około 20 000 - 25 000 strzelców, w 1681 około 55 000, z czego samych moskiewskich 22 500. Zajęcie się przez nich rzemiosłem i handlem było powodem dużych dysproporcji pomiędzy nimi. Pomimo to strzelcy pokazali swoją bojową przydatność w wielu konfliktach: w czasie oblężenia Kazania w 1552, w czasie wojny w Liwonii, w wojnach inflanckich, w czasie wojen ze Szwecją i I Rzeczpospolitą w XVII wieku, a także na Krymie.